

הפחתה של התנהגויות אובססיה אצל ילד עם אוטיזם בשילוב בכיתה

דיטה הוד, BCABA, לימור ששון, BA

תקציר

בילד עם אוטיזם המשולב בכיתה ד' הופעלו התערבויות למספר התנהגויות אובססיה. התנהגויות אלה אפיינו את מערך ההתנהגויות של הילד בבית הספר. ההתנהגויות להפחתה הוגדרו כהטרדות, פניות והתייחסויות חוזרות ונשנות כלפי אחת הילדות בכיתה, וקריאת השעה בשעון היד באופן תדיר. במסגרת בית הספר – האובססיה חברתית כלפי הילדה טופלה במערך מוטיבציה משולב במערך ענישה. עבור כל פעם שהפגין איפוק או התנהגות נאותה מחליפה ניתנה לו נקודת זהב, ועבור כל פעם שהופיעה התנהגות של אובססיה (כמו גם התנהגות לא נאותה לימודית או חברתית אחרת), ניתנה נקודה שחורה. צבירת הנקודות זוכתה בהתאמה בפרס או בענישה בבית בשעות אחר הצהריים. האובססיה הקשורה בשעון טופלה בהליך DRL חיזוק הבחנתי להתנהגויות בשכיחות נמוכה. זה הוצג לו בצמוד למערך הנקודות המהווה מערכת המוטיבציה הקבועה של הילד. התוצאות הראו הפחתה בהתנהגויות האובססיה.

נבדק

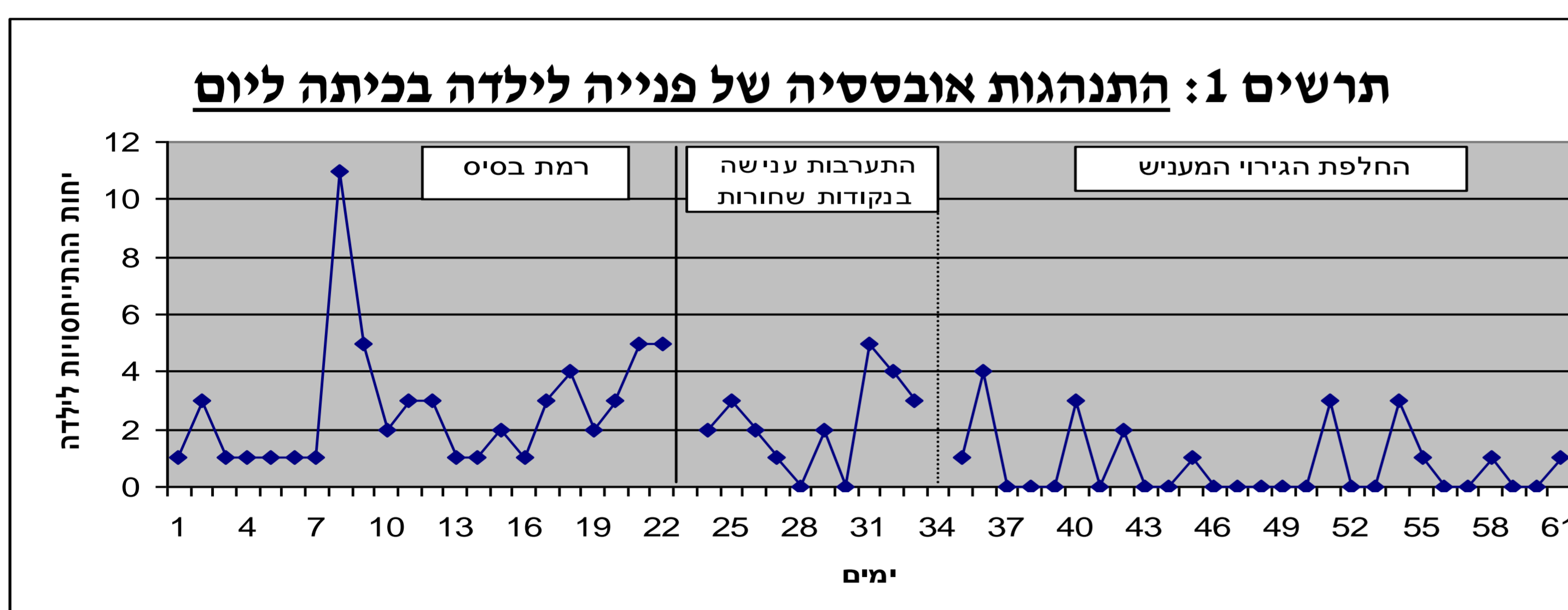
ילד בן 10 עם אוטיזם, המשולב בצורה מלאה בכיתה רגילה בליווי משלבות, ולומד בתוכנית ביתית מדי יום בשעות אחה"צ. תפקודו הקוגניטיבי ממוצע. הוא בעל הוא מאופיין בחשיבה נוקשה ואחת לתקופה עולים בהתנהגותו טקסים ואובססיות.

התערבות

ההתנהגות האובססיבית הראשונה להפחתה אצל הילד היתה קשורה לילדה בכיתה. הילד נהג לקרוא בשמה, להביט לעברה במקום להתמקד במורה, לעקוב אחריה בהפסקות, לשאול לשלומה מדי בוקר באופן טקסי, להתייחס לתסרוקות שלה ולגעת בראשה. ההתנהגות הוגדרה ככל פנייה מילולית או במעשה כלפיה או לעברה, וכן פניות מצידו למשלבת הכוללות התייחסות אל הילדה. ההתערבות כללה סימון נקודה של זהב כשהפגין איפוק ולא פנה אל עבר הילדה על בסיס לוח חיזוקים משתנה (Variable Ratio Schedule of Reinforcement) וסימון נקודה שחורה בכל פעם שביצע את ההתנהגות האובססיבית. עבור הנקודות השחורות שצבר נענש הילד בעבודות ניקיון בית ע"פ תחשיב של דקת ניקיון לכל נקודה שחורה שנצברה. לאחר תקופה כשהחל לבקש לנקות בבית מיוזמתו, הומר העונש למניעת גישה לטלויזיה באותו ערב ע"פ תחשיב הנקודות.

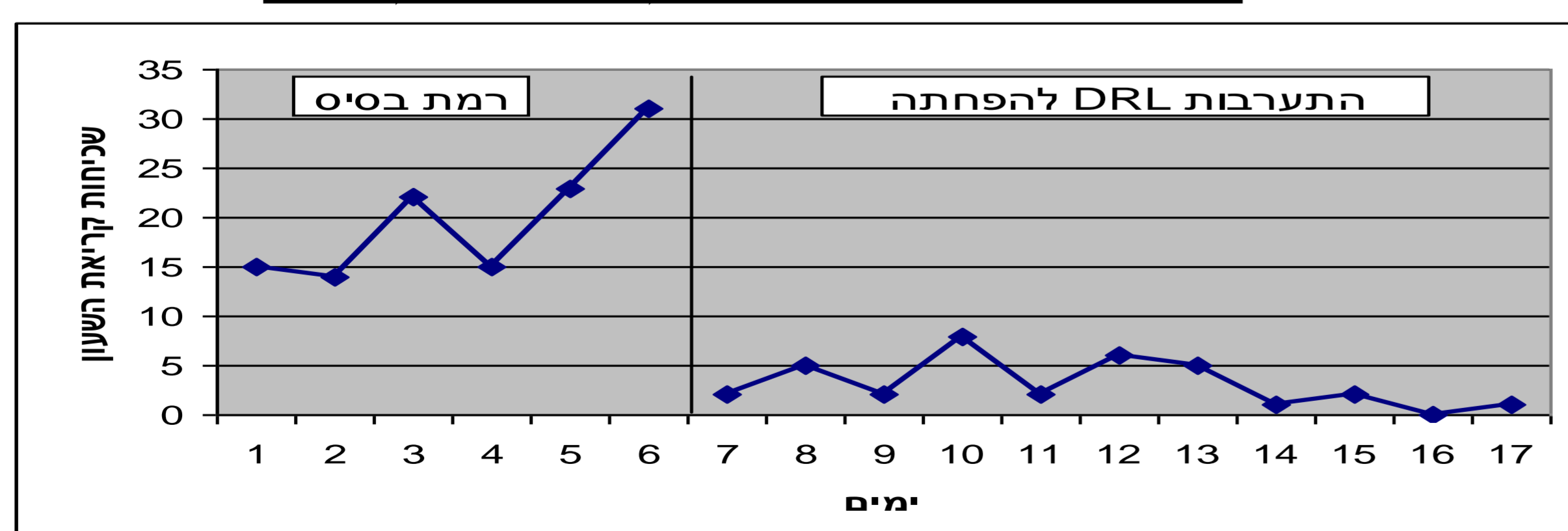
ההתנהגות האובססיבית השנייה להפחתה אצל הילד היתה קריאת השעה בשעון ידו באופן תדיר. ההתנהגות הוגדרה הסטת המבט לעבר השעון או הרמת היד לעבר פניו לשם קריאת השעון. ההתנהגות נצפתה בתדירות גבוהה בעת השיעורים וההפסקה. כמו כן, נהג הילד לגשת לילדים ולהביט מולם בשעון באופן חוזר, בכדי ועד שישאלו אותו מה השעה. ההליך היה הליך של חיזוק הבחנתי להתנהגויות בשכיחות נמוכה – DRL – Differential Reinforcement of Low Rate Behaviors במסגרתו נקבע להתנהגות קריטריון, כאשר אם ביצע מספר התנהגויות במסגרתו, זכה בחיזוק חיובי על התגברות ונשאר עם השעון לפרקי הזמן הבאים. במקרה שלא עמד בקריטריון שנקבע לכל פעילות שולבה ענישה של קבלת השעון בשעה מאוחרת יותר ביום המחרת בהתאם למספר הפעמים שסטה מהקריטריון.

תוצאו

עבור ההתנהגות הראשונה: נמצא כי ההתערבות היתה יעילה להפחתת האובססיה. הילד הפגין זהירות יתרה, שאל לרשות המשלבת אם יורשה לו לגשת או לקרוא בשמה של הילדה, הוא התרחק מהילדה ונשמר מפני מבטים לעברה. גם חודשים לאחר סיום ההתערבות לא פנה לילדה, לא ברך אותה באופן מיוחד, ולא עקב אחריה או הגביל עצמו לסביבתה.

תרשים 2: התנהגות אובססיה של קריאת שעון ליום

עבור ההתנהגות השנייה: נמצא כי ההתערבות היתה יעילה להפחתת האובססיה. על פי הקריטריון הותר לילד להביט בשעון עד 5 פעמים בשיעור או בהפסקה. למרות זאת, בתום התערבות הוא הביט בשעון פעמיים או שלוש לכל היותר.

סיכום

התנהגויות אובססיה הינן התנהגויות טקסיות המפריעות הן למתנהג והן לסביבתו. הן מבליטות את השונות של הילד מחבריו בשילוב והשאיפה צריכה להיות להפחיתן, על מנת להגיע להתנהגות מסתגלת, מותאמת ופונקציונלית בחברה. התפנות הילד מהתנהגויות האובססיה כלפי הילדה מכיתתו איפשרו לו לפתוח במערכות יחסים עם ילדים נוספים ולהמשיך להתקדם חברתית. התפנות מאובססיה בקריאת השעון איפשרה לילד להיות ממוקד יותר בנעשה בכיתה ובעבודה הלימודית. נמצא כי ההתערבויות שנבחרו הן התערבויות יעילות להגברת של התנהגויות נאותות והפחתה של אובססיות.